

Sisäministeriö

LAUSUNTO 2.4.2014

PL 26

00023 Valtioneuvosto

Viite:

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi sisäasioiden rahastoista

Asia:

Suomen Venäjänkielisten Yhdistysten Liitto ry:n (FARO) lausunto

Selvitys:

Suomen Venäjänkielisten Yhdistysten Liitto (FARO, SVYL) kiittää mahdollisuudesta lausua kantansa asiassa. Luettuamme luonnoksen hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi sisäasioiden rahastoista, olemme olleet positiivisesti yllättyneitä, sillä monet edellisen ohjelmakauden puutteet on korjattu ja sisäasioiden rahaston järjestelmää on kehitetty.

On hyvää, että EU:n ohjelmakaudelle laaditaan turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahastoa koskeva kansallinen ohjelma ja sisäisen turvallisuuden rahastoa koskeva kansallinen ohjelma, jolle asetetaan oma seurantakomitea, joka muodostuu maahanmuuttovirtojen hallinnan kannalta keskeisistä yhteistyötahoista, mutta epäselväksi jäi, kuuluuko komiteaan kansalaisjärjestäjien edustajia. Yleisasetuksen mukaan rahastot toimivat yhdenmukaisesti ja tuen saajia kohdellaan samalla tavoin, mikä on kiitettävää. Säännösten määrää on vähennetty ottamalla käyttöön kumpaakin rahastoa koskevat yleiset säännöt. Jäsenvaltion velvollisuudeksi on nyt jäänyt perustaa sisärahastoille kansallinen hallinnointi- ja valvontajärjestelmä, nimetä vastuu-, todentamis- ja tarkastusviranomaiset, ja mahdolliseksi muut valtuutetut viranomaiset, joten toimintaa on kiitettävällä tavalla keskitytetty. Kuten aikaisemmin, neljästä rahastosta tukea voidaan myöntää kolmeksi vuodeksi (sis. vaatimus väliselvityksille), mutta ohjelmarakenteesta johtuen rahoitus kerrallaan myönnetään enintään 2.5 vuoden jaksoksi (tukikelpoisuus aika). Kuten aiemmin, hankkeiden valintaa ohjaavia yleisiä periaatteita ovat mm. läpinäkyvyys, avoimuus, tasapuolisuus, kustannustehokkuus ja laatu, mutta mielestämme ne ovat hieman ympäröityjä ja tulkinnanvaraisia. Jokaiselle rahastolle on myös laadittu hakukriteerit, joiden mukaan haetaan. Valintaprosessi on sama: asiantuntijat arvioivat hankehakemukset, jotka johtoryhmät käsittelevät. On valitettavaa huomata, että kotouttamisrahasto ei ole niin suuri kuin 2007–2013 SOLID-rahastokauden ulkorajarahasto ja Euroopan pakolaisrahasto.

Erinomaista on nähdä, että paljon valituksia saanutta hankalaa hakuprosessia tullaan uudessa sisärahostossa yksinkertaistamaan siirtymällä mm. koko rahoitusohjelmakauden kattaviin kansallisiin ohjelmiin, joten vuosittaisista ohjelmista luovutaan, lisäten kansallisten ohjelmien painoarvoa. Onneksi myös hallinnointimenettelyä ja kustannusten tukikelpoisuutta koskevia sääntöjä yksinkertaistettiin, ja myös ohjelmarakenteesta johtuvia ongelmia yksinkertaistettiin. Huomautettakoon, että sisäasioiden rahastojen luonteesta johtuen suuri osa tuen saajista on ollut viranomaistahoja, sillä monet yhdistykset ovat karttaneet monimutkaista haku- ja raportointiprosessia.

Positiivista on, että rahastojen määrän vähentäminen kahteen poistaa monia sisällön rajanveto-ongelmia. Ongelmana on ollut, että tuen saajat ovat kokeneet raskaaksi yksityiskohtaisen kustannusten raportoinnin ja suuren määrän asiakirjoja säilyttämisen EU-lainsäädännön vaatimusten takia. Myös yksityiskohtainen kustannusten todentaminen on ollut raskasta. Ongelmien ratkaisemiseksi alkaneella ohjelmakaudella otetaan käyttöön yksinkertaistetut kustannusmallit, jotka keventävät hallinnointia edistämällä sisäasioiden rahoitusohjelman täysimääräistä hyödyntämistä ja tehostaen rahoituksen yhteensovittamista muiden sisäasioiden rahastojen kanssa. Yksinkertaistetaan sisäasioiden rahastojen kansallista ohjelmarakennetta tehostaen ohjausta, jotta kansallisten ohjelmien tavoitteet toteutettaisiin aiempaa paremmin.

Hyvä, että päädyttiin siihen, että on tarpeen säätää kansallinen erityislaki, laki sisäasioiden rahastoista. EU:n lainsäädännössä pyritään painottamaan aiempaa enemmän tuloksia, joita rahastoista tuettavilla hankkeilla tai toiminnalla saavutetaan, mutta mielestämme se asettaa liikaa paineita hankkeiden suorittajille vähentäen halukkuutta.

Jos Suomen vuosittainen pakolaiskiintiö säilyy nykytasolla, valtiolle maksettava turvapaikka-, maahanmuutto- ja kotouttamisrahastoasetuksen EU:n uudelleensijoittamisohjelman määräraha kasvaa. Ilo nähdä, että Suomen valtion kotouttamisohjelman tavoitteita näkee myös sisäasioiden rahastossa, sillä ”toimeenpano-ohjelmien tavoitteena on sisäasioiden rahastojen varojen käyttäminen siten, että niiden myönteiset yhteiskunnalliset vaikutukset, kuten rikollisuuden ehkäiseminen ja torjuminen, turvapaikkamenettelyn tehostuminen, maahanmuuttajien kotoutumisen ja etnisten suhteiden edistäminen ja maahanmuuttajien osallisuuden parantaminen, olisivat huomattavia”.

Hakijoiden kannalta erinomaista on myös se, että EU:n talousarviosta maksettavan rahoituksen osuus kasvaa uudella rahoitusohjelmakaudella, sillä rahoitusprosentti nousee 50 prosentista 75 prosenttiin, jopa 90 % poikkeustapauksissa, joten tuen saajat voivat osallistua hanketoimintaan aiempaan pienemmällä yhteisrahoitusosuudella mataloittaen tuen hakemisen kynnyksiä. Erityisesti järjestöt hyötyvät tästä. Sähköisen tukien ja maksatuksen haun ansiosta tukihakemusten ja maksatushakemusten käsittely tehostuu ja käsittelyajat lyhenevät, mutta käsin tehtyjä hakemuksia ei hyväksytä.

Hienoa nähdä, että yksinkertaistamisella pyritään parantamaan erityisesti maahanmuuttajajärjestöjen tasavertaisuutta tuen hakijoina. Valitettavasti pienet ja aloittavat toimijat karsiutuvat tuen hakijoista, mutta ne eivät pärjaisi hallinnoinnin kanssa.

Hyvä huomata, että nyt haavoittuvassa asemassa (vammaiset, sairaat, iäkkäät) olevat henkilöt ovat rahaston varoista tuettavien toimenpiteiden kohteena.

Kansallisen ohjelman valmisteluun osallistuisi vastuuviranomaisen lisäksi laajalti myös ministeriöt, muut viranomaiset, järjestöt yms. Kuitenkin vieläkin yhteishankkeet (myönnetään avustus useammalle kuin yhdelle hakijalle yhteisesti), eivät olisi mahdollisia. ”Tuen siirtäminen toiselle tuettavan hankkeen tai toiminnan toteuttamista varten” -mahdollisuus on tervetullut.

On hyvää, että viranomaisten tehtäviä selkeytetään. Edeltävään ohjelmakauteen verrattuna järjestelmässä säilytetään useimmat toiminnot, ml. hallinnolliset ja paikan päällä tehtävät hankkeiden varmennukset, hallinnointi- ja valvontajärjestelmän tarkastukset sekä hankkeiden tarkastukset. Tosin vastuuviranomaisen vastuulle tulee ehkä liikaa vastuita. Sisäasianrahastojen tietojärjestelmästä tulee osa sisäministeriön asiainhallintajärjestelmää, mikä mielestämme helpottaa asioiden hallintaa. Lopuksi voimme todeta, että esitys sisärahastoista ja uudesta laista on onnistunut. Siinä on otettu hyvin huomioon lukuisia esille tulleita puutteita, joista monet on korjattu, kuten hankala haku- ja raportointiprosessi. Tuleva EU-sisärahastojen ohjelmakausi tulee olemaan entistä paremmin suunniteltu.

Helsingissä, 2.4.2014

Stanislav Marinets

FARO ry:n toiminnanjohtaja

